

El castellà és majoritari entre els joves realitzadors de curts

Els futurs cineastes prioritzen la participació en festivals espanyols per guanyar ressò

ANIOL COSTA-PAU / J. PASTELLS GIRONA | ACTUALITZADA EL 09/03/2017 00:00

El castellà és majoritari entre els joves realitzadors de curts

A finals de l'any passat al cinema Truffaut de Girona es va presentar Girona es Fa Curta, la tercera mostra de treballs de realitzadors gironins. Es van projectar sis curtmetratges i tots eren en castellà: *Lo siguiente*, d'Albert Portal; *Aire fresco*, de Pau Ensesa i Jordina Roura; *Del interior*, de David Ruiz; *Yo amo, tú amas, él ama, nosotros no sabemos*, de Zésar Martínez i Terenci Corominas; *Luz*, de Sergy Moreno, i *Verde pistacho*, de Paco Caveró.

¿Es tracta d'una simple casualitat o del reflex d'un sector molt castellanitzat? Les dades del Catalan Films & TV evidencien ràpidament que no és gens casual. Molt poc de l'audiovisual produït a Catalunya, tant els curts com els llargs, està rodat íntegrament o parcialment en català. Tampoc no és casual que Isona Passola, presidenta de l'Acadèmia del Cinema Català, en el seu discurs de l'última gala dels premis Gaudí, demanés a les autoritats i els directors que fessin un esforç per rodar més en català. Sergy Moreno, director del curtmetratge *Luz*, projectat a la mostra gironina,

explica que va rodar el curt en castellà perquè actualment està treballant amb un productora de Madrid i la història requeria el castellà. Tanmateix, “si la història ho demanés, rodaria en català”, afirma.

Pere Solés, realitzador i guionista gironí, explica que ha decidit rodar sempre en català: “És l’entorn i la realitat que conec, és la llengua amb què m’expresso”. Afegeix que “rodar en castellà per estratègies únicament comercials és un error, ja que la competència també és molt més gran”. La majoria dels joves cineastes opten pel castellà perquè pensen que així tenen més possibilitats en la majoria de festivals de l’estat espanyol o que una llengua amb més parlants els assegura també un públic més nombrós per a les seves creacions.

L’exemple dels llargmetratges no ajuda a fer que els joves realitzadors de curts optin pel català. Les pel·lícules amb uns estàndards pressupostaris més semblants als internacionals, amb més projecció fora de Catalunya, aquelles que arriben més lluny i ajudarien a la difusió de la llengua, tampoc estan rodades en català. Aquesta última temporada, la pel·lícula catalana més premiada i divulgada ha sigut *A monster calls*, de J.A. Bayona, un viatge emotiu i màgic per les pors d’un mateix, amb uns efectes especials espectaculars. Està rodada directament en anglès i compta amb actors americans de primera línia com Liam Neeson i Felicity Jones.

Sembla que el català queda encasellat en un cert cinema d’autor, tot i que aquesta temporada Albert Serra ha rodat *La mort de Lluís XIV* en francès. Serra, però, en tots els projectes anteriors ha treballat amb actors no professionals, la majoria catalans, amb un marcat accent gironí. La gran triomfadora dels curtmetratges d’aquesta temporada, la delicada història d’amor i dansa de *Timecode*, de Juanjo Giménez, també s’ha filmat en castellà.

En català, si el guió ho requereix

Sí que ha tingut molta difusió i un pressupost acceptable *La propera pell*, d’Isa Campo i Isaki Lacuesta, rodada en català, castellà i francès, guardonada al Festival de Màlaga i als Gaudí. Isaki Lacuesta i Isa Campo expliquen que han rodat sempre en funció de les necessitats del guió: han utilitzat el català, el castellà, el francès i, fins i tot, el bambara, una llengua africana. *La propera pell* està situada al Pirineu aragonès, i hi conviuen el català, el castellà i el francès. Això dona naturalitat i autenticitat a la pel·lícula. Els dos cineastes defensen que “és necessari fomentar el cinema en català, però també és important mantenir la llibertat dels directors i poder utilitzar la llengua que cada història necessita”. “Això sí, si el guió ho requereix, s’ha de poder gravar sense problemes en català”, conclouen.

Una qüestió econòmica

Josep Maria López Llaví, responsable de les campanyes de la Plataforma per la Llengua sobre la presència de la llengua catalana al cinema, afirma que la qüestió econòmica és la causa principal de l'absència del català en aquest sector: "Molts realitzadors opten per la via fàcil, intenten estalviar inversió fent una sola versió de la pel·lícula". Llaví explica que fer la pel·lícula en castellà és també una manera "d'accedir més fàcilment a les ajudes públiques de l'Estat, tot i que no especifiquen explícitament que les pel·lícules hagin de ser en llengua castellana".

I la sensibilitat lingüística?

Una segona causa, explica Llaví, és que en el cinema "hi ha poca sensibilitat lingüística: des del franquisme s'editen llibres en català, es produeix música en català, però aquesta normalització no ha quallat encara en el cinema".

Fer les pel·lícules en català suposa, doncs, el cost extra de doblatge si es vol arribar al mercat espanyol. És per això que Passola reclama més inversió en la ficció televisiva en català i polítiques lingüístiques que afavoreixin l'audiovisual realitzat en català. La Generalitat destina enguany més de 10 milions al foment de la indústria audiovisual catalana. Tot i això, a l'hora d'optar als ajuts públics per a productes audiovisuals, en la majoria dels casos el català no és un requisit o es valora molt poc. I aquesta situació del cinema adult actua com a mirall entre els més joves, que posen la llengua en el primer lloc de les renúncies per aconseguir tirar endavant un projecte cinematogràfic.

La Plataforma duu a terme campanyes per denunciar i revertir aquesta situació. Se centra sobretot, però, a aconseguir que les pel·lícules més importants es projectin i s'editin doblades en català, ja que són les que arriben a un públic més majoritari. Ara bé, des de l'any passat han engegat una col·laboració amb l'Escac i l'Emav per conscienciar els joves directors sobre la importància d'utilitzar la pròpia llengua i per introduir el català en tots els àmbits d'aquest sector.

A banda d'aquestes campanyes, Llaví defensa que "la recuperació és impensable sense un canvi polític". "Cal que el govern de la Generalitat tingui més poder i més competències per poder dialogar en una situació diferent amb l'estat espanyol i amb les grans productores internacionals", conclou.

Més productes bilingües

Jordi Dorca, programador del Museu del Cinema de Girona, també ha observat, sobretot en els curts, la tendència a fer cinema en castellà. "Últimament, però, es detecten més productes bilingües en què conviuen català i castellà", afirma. És el cas d' *En la azotea*, de Damià Serra, en què predomina el castellà però també hi ha el català". Dorca opina que l'exemple de pel·lícules premiades en festivals estatals, com *Tres dies amb la família*, de Mar Coll, i *La propera pell*, d'Isaki

Lacuesta i Isa Campo, pot ajudar a variar una mica aquesta tendència, que atribueix a “cert complex d’inferioritat”. La directora Eva Berenguer no hi està gens d’acord. “Si ho fem en castellà és per facilitat, perquè pensem que així podrem arribar a més gent”. El seu primer curt, *L’home del Martini*, estava fet en català, mentre que el segon, *Bichos raros*, codirigit amb Paco Cavero, era en castellà. “Jo he fet curts en català i en castellà, tot i que la major part de la meva producció és en castellà”, assenyala Cavero. “Moltes vegades els curtmetratgistes anem escurats de la butxaca i tot i això volem arribar com més lluny millor. Creiem que fer-ho en castellà ens obrirà més portes a festivals d’arreu de l’Estat i de l’Amèrica Llatina”, afegeix. Admet, però, que no sempre és del tot cert: “Curts en català han arribat molt lluny arreu de l’Estat i fora”.

“Em fa molta pena”

“No he dedicat mai ni un minut a pensar en quina llengua he de rodar les meves pel·lícules”, diu Mateu Ciurana, que des del 2013 dirigeix un curtmetratge cada any. “Em fa molta pena veure els joves que comencen i roden en castellà. És pura fantasia, pensar que això els obrirà camins i tindran més mercat en el món dels curts”, assegura. Ciurana, que estima la llengua castellana, lamenta que l’ús que en fan “en la majoria de curts rodats a Girona és espantós: com perquè Cervantes es remogui a la tomba”.

“Si Fellini rodava en italià, Kurosava en japonès, Bergman en suec i Dreyer en danès, no entenc com un principiant català ha de rodar en castellà. Però segurament molts dels que comencen no saben qui és Fellini, ni Kurosava, ni Bergman ni Dreyer”, reflexiona Ciurana.